

Józef Wiesław Rosłon

"Biblische Wunder : Kritik. Chance. Deutung", Michael Winkelmann, München 1977 : [recenzja]

Collectanea Theologica 49/4, 213-214

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Część słownikowa zawiera krótkie objaśnienia haseł zasadniczo w kilku lub kilkunastu wierszach, przy czym hasło posiada wyjaśnienie etymologiczne terminu greckiego lub hebrajskiego, przytoczonych w możliwie dokładnej transkrypcji naukowej fonetycznej (nie w pisowni niemieckiej!). Odsyłacze do odpowiednich miejsc w księgach biblijnych zebrane zostały po tekście hasła przed odsyłaczami do haseł paralelnych. Bibliografii nie podano, uważając, że jest to element nader zmienny i wymagający częstej wymiany. Jak podano zresztą na obwolucie, z 5500 greckich słów zachodzących w Nowym Testamencie, objaśniono około 1000 wyrażen wymagających wyjaśnienia na tle historycznym, geograficznym, archeologicznym, literackim czy teologicznym. Wielką pomocą dla czytelnika są tablice i mapy (cztery, umieszczone na końcu książki). Tablice ilustrują sprawy chronologiczne, powiązania historyczne, systemy miar, wag, liczenia czasu itp., są skonstruowane bardzo pomysłowo, tak że pozwalają ukazać wiele rzeczy plastycznie, a jednocześnie jasno i zrozumiale, np. starożytne systemy liczenia czasu, podział dnia i nocy, układ ksiąg w kanonie hebrajskim, greckim i łacińskim i ich wzajemne stosunki pozycyjne. Po omówieniu haseł dołączono słowniczek grecko-niemiecki wyrazów objaśnionych w słowniku do Nowego Testamentu.

W języku polskim posiadamy, dzięki staraniu ks. Kazimierza R o m a n i u k a, przekład *Vocabulaire de theologie biblique*, z wyd. 2 (Paris 1970) pt. *Słownik teologii biblijnej*. Dobrze byłoby postarać się również o udostępnienie polskim teologom, a także szerszym kręgom osób zainteresowanych Pismem św., zwłaszcza Nowym Testamentem, podobnej pomocy. Nie musi to być przecież zaraz oryginalne dzieło, niech to będzie przekład polski *Dictionnaire du Nouveau Testament* pod red. Xavier Léon-Dufoura, jak to zrobili Niemcy, chociaż stać ich na oryginalne dzieło tego rodzaju. Oczywiście znający język niemiecki będą z zadowoleniem korzystać z owego *Wörterbuch zum Neuen Testament*.

o. Józef Wiesław Rosłon OFMConv., Warszawa

Michael WINKELMANN, *Biblische Wunder. Kritik. Chance. Deutung*, München 1977, Verlag J. Pfeiffer, s. 178.

Autor, człowiek świecki, który zasadniczo ma wykształcenie handlowe, a z zawodu jest kupcem przemysłowym zatrudnionym w fabryce maszyn w Hagen, ale mimo młodego wieku (liczy 28 lat) studiował też katolicką teologię w Ratzybnie, Marburgu i Tybindzie, przedstawił zagadnienie cudów w Biblii w oparciu o wyniki współczesnej krytycznej egzegezy biblijnej i nauk przyrodniczych, starając się odpowiedzieć sobie i współczesnemu krytycznie nastawionemu człowiekowi wierzącemu, katolikowi, czy można dziś wierzyć w cuda opisane w Piśmie św. i jak należy je wyjaśniać, jaki one mają sens w ramach objawionego Słowa Bożego. Czy wiedza współczesnego człowieka musi być w sprzeczności z jego wiarą, czy też dadzą się ze sobą pogodzić? Winkelmann chce sprawę stawiać jasno, bez niedomówień i znaleźć jasne, rzetelne odpowiedzi na pytania: czy cuda się zdarzały? czy Jezus działał cuda? czy cuda są przedmiotem wiary? Daje zestaw cudownych wydarzeń ze Starego i Nowego Testamentu, następnie w pięciu rozdziałach książki kolejno wprowadza w historię zagadnienia: od prób zdefiniowania cudu przez współczesnych teologów i trudności, powstających od początków chrześcijaństwa poprzez etapy historyczne dyskusji: Augustyn, Tomasz z Akwinu, Luter, Spinoza, Reimarus, Carl-Friedrich Bahrdt, David Friedrich Strauss i oficjalne stanowisko od *Syllabusa* Piusa IX do Soboru Watykańskiego II. W najnowszej dyskusji autor popiera stanowisko Hansa Künga. W drugim rozdziale chce wysledzić, jak rozumiano cuda w czasach starożytnych, gdy powstawały księgi natchnione, w oryginalnym ich środowisku polityczno-kulturalno-religijnym. Pisze tu o różnych

rodzajach niezwyklej opowieści, o niezwyklej „mężach Bożych” w po-gaństwie jak Apoloniusz z Tiany, legendach osnutych wokół ich narodzin, życia i śmierci, porównuje formę tych opowiadań z relacjami cudownymi w Starym i w Nowym Testamencie, znajduje analogie w sposobie opowiadania, środowisku (kult bóstw, przejaw religijnej nadziei i tęsknot za nieśmiertelnością) i celu (wypowiedzenie w ludzkim języku przeżycia rzeczywistości Bożej na tym świecie, nadanie niezwyklej charakteru czczonej osobistości).

Nasuwa się wniosek o małej oryginalności cudów biblijnych. Między cudami Starego i Nowego Testamentu jest różnica istotna. Pierwsze ukazują wkroczenie świata Bożego w ludzką codzienną rzeczywistość, ukazują Jego potęgę i wywołują wiarę w Niego. Natomiast drugie mają o wiele trudniejsze zadanie: uzasadnić roszczenia do tego, że człowiek Jezus Chrystus był Synem Bożym i to w środowisku ściśle monoteistycznym, żydowskim. Jak mogło dojść do powstania tego rodzaju świadectwa, dowiadujemy się z trzeciego rozdziału podającego współczesne zasady krytycznej hermeneutyki i egzegezy: problem synoptyczny, historię redakcji i metodę historyczno-krytyczną. W następnym rozdziale podano przykładowo egzegezę współczesną wybranych opisów cudów: uleczenie ucha sługi arcykapłańskiego, uzdrowienie chromego w Kafarnaum, uwolnienie opętanego w Gerazie i uzdrowienie niewidomego od urodzenia. W każdym wypadku autor stara się wydobyć istotną myśl zbawczego orędzia ewangelicznego, stosując po katolicku pojęcie odmitologizowania tekstu przy pomocy krytycznych metod egzegetycznych. W ostatnim rozdziale dochodzi się do wniosku, że cuda stanowiły nie istotną treść objawienia (posłannictwa zbawczego), lecz środek łatwiejszego przekazania go, nie samą budowę, lecz rusztowanie przy wznoszeniu budowy. Autor rozważa je w odniesieniu do języka Biblii, do prawa naturalnego, w ich funkcji kerygmaticznej i charakterze znaków, w odniesieniu do kwestii historyczności i historycznego uwarunkowania Objawienia. Ostateczny wniosek: dzisiaj do wyrażenia rzeczywistości Bożej musimy szukać innych środków, lecz wartość wypowiedzi o cudach pozostaje, gdy się je interpretuje pod kątem widzenia ich roli i zadania, jakie miały wypełnić wobec wiary.

o. Józef Wiesław Rosłon OFMConv., Warszawa

Norbert LOHFINK, *Unsere grossen Wörter. Das Alte Testament zu Themen dieser Jahre*, Freiburg-Basel-Wien 1977, Verlag Herder, s. 254.

Autor, znany biblista i ekspert soborowy, wykładowca w Papieskim Instytucie Biblijnym (1966—1970), w San Francisco, Berkeley i Toronto, obecnie profesor egzegezy Starego Testamentu w Sankt Georgen we Frankfurcie nad Menem, redaktor czasopisma „Biblica” (Rzym), usprawiedliwia tytuł niniejszej książki — *Nasze wielkie słowa* — osobistym przeżyciem zmian, jakich doznało wiele terminów niemieckich w czasie jego bytności poza krajem. Treść wielu słów wzbogaciła się w ostatnim dziesięciu lat. Te wyrazy, zdawać by się mogło, powszechnie znane i używane, stawiają przede wszystkim przed młodszym pokoleniem problemy, na które odpowiedzi można i trzeba szukać, analizując je w świetle autentycznych myśli biblijnych, bo wzięte zostały z Pisma świętego.

Książka stanowi owoc wielu wykładów N. Lohfinka, po części już publikowanych w zbiorach *Das Siegeslied am Schilfmeer* (1964) i *Bibelauslegung im Wandel* (1967), ale powtórzone zostały w nieco innym, nowym ujęciu. „Wielkimi słowami” jest piętnaście słów-tematów, stanowiących hasła żywo oddziałujące na współczesne życie religijne, a jednocześnie będące kardynalnymi pojęciami w teologii biblijnej. Rozważane tu są w nurcie odpowiednich tradycji i dokumentów, z których się wywodzą (deuteronomicznej, kapłańskiej, jahwistycznej) i w świetle Nowego Testamentu, zgodnie